

De Spoorzoeker

Geschiedenis van de Groninger Studentenbond 1971-1979

Nieuwsbrief van de onderzoeksgroep
Nummer 5 (oktober 2018)

Na een aantal korte nieuwsflitsen een uitgebreidere nieuwsbrief van het GSb-onderzoeksgroep. In deze nieuwsbrief blikken Geert Blijham, Jan Wolthuis en Han Dijk, die in de zestiger en zeventiger jaren student en/of staflid waren, terug op de studentenbeweging van die tijd. Verder wat stukjes over de GSb uit het BVD-archief, een aankondiging uit het SVB-archief en een overzichtje met de eerste oud-voorzitters van de GSb uit Nait Soez'n.

INHOUD

Aanbeveling door Geert Blijham.....	2
Herinneringen van Geert Blijham aan Groningen	2
De Groninger Studenten Raad 1967-1968	2
De Tweede Universiteitsraad 1973-1975	6
'Vijf vrije punten-actie bij Theologie' geknipt uit een mail van Han Dijk	9
Mens- en maatschappijwetenschappen	9
Bevrijdingstheologie en materialistische exegese	10
De schakel tussen onderwijs en studenten. Een interview met Jan Wolthuis door Christiaan Brinkhuis	11
Uit het BVD-ARCHIEF opgevraagd door de GSb	15
23 maart 1972: studenten demonstratie tegen verhoging collegegeld	15
4 september 1972: opening academisch jaar.....	16
Voorzitters van de GSb 1972 t/m 1982	17
Uit het SVB-archief: Aktie Democratisering	18
Stand van de donaties.....	18

*Op ons verzoek blikt Geert Blijham terug op de studentenbeweging in de jaren '60 en '70.
De jaren '60 maakte hij als student mee en de jaren '70 als staflid.*

Aanbeveling door Geert Blijham

De Groninger Studenten Bond onderzoekt zijn verleden. Er zijn niet zoveel organisaties of clubs die een geschiedenis van 50 jaar hebben. Dat betekent dat de mensen van het eerste uur nu op een leeftijd zijn gekomen waarop verlies van geheugen een serieuze zaak begint te worden. Om door te geven "hoe het echt was" moet die geschiedenis nu dus worden teruggehaald en opgeschreven.

Bovendien is het GSb verhaal ook het verhaal van de grote veranderingen die zich in de afgelopen 50 jaar in de Nederlandse universiteiten in het algemeen en die van Groningen in het bijzonder hebben voltrokken. Natuurlijk, bezien vanuit een bijzondere hoek en door een bijzondere bril, maar wel door mensen die in het hart van die ontwikkelingen stonden. Al met al dus veel redenen om blij te zijn met het onderzoek naar de geschiedenis van de Groninger Studenten Bond.

Een geboorte komt nooit uit de lucht vallen. Ook voordat de GSb werd opgericht voerden studenten actie. De GSb-geboorte vond immers pas plaats aan het einde van de beroemde zestiger jaren en die waren ook aan de Groningse universiteit niet ongemerkt voorbij gegaan. Van die periode ben ik ooggetuige geweest en het was een plezier mijn herinneringen daaraan op te schrijven.

Geert Blijham, 1 september 2018

Herinneringen van Geert Blijham aan Groningen

De Groninger Studenten Raad 1967-1968

Het studiejaar 1967-1968, welke 70-jarige van nu herinnert zich dat niet. Vlak voor de zomervakantie, op 5 juni, begon de zesdaagse oorlog in het Midden Oosten. We demonstreerden voor Israël op de Grote Markt. Aan het einde van het studiejaar, op 21 augustus, viel Rusland Tsjechoslowakije binnen. We herdachten het neerslaan van Dubcek in de Martinikerk. Daartussen maakten de Amerikanen My Lai met de grond gelijk en voerden studenten veldslagen met de politie bij Columbia University in New York en in West Berlijn en Parijs. Wie denkt dat nu in 1 jaar veel gebeurt, kent zijn of haar geschiedenis niet.

In Groningen ging het er dat jaar rustiger aan toe. Zeker, de studenten waren wakker geworden. De generatiestrijd thuis verplaatste zich naar de generatiestrijd op de Universiteit. De opbouw na de oorlog was voltooid maar had vooral tot herstel van het

oude geleid. Had de oorlog ons dan niets geleerd? Waarom was de Universiteit nog steeds het domein van de elite en waarom werd zij nog zo autocratisch bestuurd? De studenten die rond 1964 aankwamen waren aan het einde van of net na de oorlog geboren. Zij keken niet terug maar vooruit. Het moest anders.

"Democratisering" is het kernwoord. De opbouw generatie vond dat ze de democratie had hersteld, de nieuwe generatie vond dat de democratie was verkwanseld. "Democratisering van de Universiteit" kreeg twee nieuwe betekenissen: veel grotere toegang van studenten uit minder bedeelde bevolkingsgroepen enerzijds, veel meer inspraak van studenten in wat een Universiteit is en doet anderzijds. Het werd tijd voor een "externe" en "interne" democratisering van de Universiteit.

In Nederland waren studenten zich gaan organiseren in de "Studentenvakbeweging", afgekort SVB. Daarin waren de beide vormen van democratisering ideologisch verenigd: de nieuwe Universiteit zou een rol spelen in de klassenstrijd door veel meer studenten uit de "onderste" klasse toe te laten en dit kon alleen bereikt worden door diezelfde Universiteit van binnenuit te hervormen. Zo kon de Universiteit een model worden voor hoe de samenleving moest worden georganiseerd: delen van kennis en macht.

In Groningen werd deze ideologie niet zo heftig beleefd als in Nijmegen of Amsterdam. De Groninger Studentenraad of Gronstra was in 1965 gestart als "studenten parlement" en had zich snel ontwikkeld tot de gesprekspartner van de bestuurders van de Universiteit. Studenten konden stemmen op partijen en de gekozen "parlementariërs" kozen een bestuur. Net echt.

In mei 1967 vroeg de beoogde nieuwe bestuursvoorzitter en opvolger van Jules Peschar, Jacques Wallage, mij om lid van het bestuur te worden. Tot op de dag van vandaag weet ik niet precies hoe hij aan mij is gekomen. Ik had mij een beetje gemanifesteerd in de SVB en wel eens wat geschreven over vernieuwing van onderwijs. Misschien was dat genoeg. In elk geval voorzag ik een rustig vierde studiejaar en had ik er zin in mij eens goed tegen het ouderwetse onderwijs aan te bemoeien. Ik zei ja.

De Gronstra was gebaseerd op de parlementaire democratie en de parlementaire democratie was nog niet erg gepolariseerd. Natuurlijk, je was in je jeugd voor Drees, Oud of Romme geweest maar dat had vriendschappen en samenwerking nooit in de weg gestaan. Colleges van B en W waren nog zogenaamde "afspiegelingscolleges" waarin alle partijen min of meer evenredig vertegenwoordigd waren. Groningen zou niet veel later met de wethouders Max van den Berg en Jacques Wallage een van de eerste "politieke" colleges van B en W krijgen.

We gingen dus op zoek naar bestuurders uit andere partijen. Dat werden Jaap Klein en Fokko Wolgen. Vanuit de SVB werd nog PeeBee (zijn echte voornaam werd nooit gebruikt) de Vries toegevoegd, zodat deze partij wel de meerderheid had. Als we deze bestuursleden nu politiek zouden plaatsen kom ik uit op 2 D66/VVD, 2 PvdA en 1 Groen Links/SP. We zouden er een mooie regering aan hebben. Opvallend is nog dat 3 van de 5 Gronstra bestuurders, waaronder ikzelf, ook lid waren van het Groninger Studentencorps. Nee, we waren niet direct een revolutionair gezelschap.

Nu paste dat ook niet zo bij ons takenpakket: behartiging van de belangen van de student in de breedste zin des woords. We moesten ons dus bijvoorbeeld bezighouden met de studentenhuisvesting. In mijn herinnering was Jaap daar in het bijzonder mee bezig. Bij de Stichting Studenten Huisvesting, SSH, was onder leiding van de heer Schoonbeek, het een

en ander misgegaan. Door de geboortegolf kwamen er steeds meer studenten en het aanbod aan kamers bleef daarbij achter. De heer Schoonbeek ging erg zijn eigen gang en nam beslissingen zonder ons daarin te kennen. We voerden daartegen actie onder de leus "Schoonbeek treedt buiten zijn oevers".

De Universiteit had veel studentvoorzieningen en bij de meeste daarvan werden wij betrokken. Denk daarbij aan zaken als de universitaire sportfaciliteiten, het reductiebureau, de studentenartsen en de studentdecanen. Bij deze zaken was onze politieke overtuiging niet interessant. We konden de taken verdelen naar belangstelling en tijdsbeslag. Met ons secretariaat, eerst aan de Oude Boteringestraat en daarna dichtbij de Harmonie, waren we effectieve behartigers van het directe en dagelijkse belang van de Groninger studenten.

De Gronstra rekende ook cultuur tot aandachtsgebied. Film was bij studenten geliefd: laagdrempelig, niet duur en experimenteel. Maar het landelijke distributiebedrijf haalde niet alle spannende films naar Nederland, laat staan naar Groningen. Bovendien verdiende ook de geschiedenis van de film aandacht; baanbrekende klassiekers van vroeger programmeren was er in de normale bioscoop niet bij. Wij pikten met enkele liefhebbers en kenners dit op en speelden een rol bij de oprichting van de Filmliga Groningen. Vooral Fokko heeft zich daar nog jaren voor ingezet.

De meest uitgesproken portefeuille hadden PeeBee en ik. PeeBee was secretaris pers en publiciteit. Hij moest ons "verkopen" in de buitenwereld en dat was geen gemakkelijke taak. De Gronstra was nieuw in de wereld van de studenten en moest zich bewijzen naast oude clubs als de "gezelligheidsverenigingen" (Vindicat, Vera, Albertus, Unitas, de Kock) en levensbeschouwelijke verenigingen (NCSV, VCSB). Zij vonden ons nogal links. Het officiële studentenblad "der Clercke Cronike" onder hoofdredacteur Bart Tromp daarentegen hekelde onze te rechtse opstellingen. PeeBee had er de handen vol aan.

De portefeuille Onderwijs was in mijn handen. Op dat terrein was weinig concurrentie; bestaande clubs bemoeiden zich vaak weinig met de inhoud. Toch waren er genoeg problemen: ouderwetse curricula, grote uitval, lange gemiddelde studieduur, slechte aansluiting bij de praktijk. We brachten een aantal "cahiers" uit waarin deze problemen werden benoemd en oplossingen werden voorgesteld. Punt was wel dat tussen de faculteiten grote verschillen bestonden. Dat maakte het lastig om een Universiteit-breed, politiek gedragen "Gronstra onderwijsgezicht" te maken.

Het beste lukte dat misschien nog bij ons pleidooi voor een selectieve propedeuse. De redenering was simpel: laat veel scholieren door de deur maar binnen zodat ze zich kunnen bewijzen maar zet het tijdstip van bewijzen vrij vroeg, zodat uitval en te lange studieduur vermeden worden. Zo wordt de externe democratisering bevorderd zonder dat de gemeenschap op veel te hoge kosten wordt gejaagd.

Terugkijkend is hier natuurlijk veel op af te dingen. Bestaat zo'n rechtvaardige propedeuse wel? Worden jonge mensen niet in een fuik gelokt om vervolgens toch grotendeels te worden af geserveerd? Moet niet ook een alternatief worden geboden? Maar we hadden wel een goed punt te pakken: maximale toegankelijkheid combineren met efficiënt hoger onderwijs. In 1968 ging de beroemde/beruchte nota Posthumus juist daar over en anno 2018, 50 jaar later, wordt nog steeds naar de oplossing voor dit dilemma gezocht.

1. Deze pamfletten bedoelen niet zozeer u onze mening op te dringen, als wel u een reëel inzicht te geven in de moeilijkheden en mogelijkheden van het Wetenschappelijk Onderwijs in Nederland. Daarom eerst weer wat cijfers.
2. Het Centraal Bureau voor de Statistiek verraste maart j.l. met een tweetal publikaties over even zovele kernproblemen: „Het Numerieke Rendement van de studie”, en „De Financiële zijde van het W.O.”. Beide publikaties kunt u op het Gronstra-kantoor komen bezichtigen.
3. Welke gegevens verstrekt ons de numeriek-rendement publikatie van het C.B.S.? Een paar voorbeelden. In de studierichting van de geneeskunde kan het artseksamen na 7 jaar worden afgelegd. Van het jaar van aankomst 1956 zag welgeteld 1 % hiertoe kans, binnen 8 jaar was dit nog geen kwart van het aantal beginners, na 9 jaar 47 %. Zelfs 11 jaar na het begin van de studie doet nog zo'n 170 Nederlanders artseksamen. Bij andere studierichtingen liggen de zaken weinig gunstiger. Enkele grepen: 41 % van de sociologiestudenten mag zich na 11 jaar studeren doktordus noemen. Bij de psychologie is dit 52 %, bij de ekonomie 50 %, bij de wiskunde en natuurwetenschappen 59 %.
4. Zetten we de gegevens nog eens naast elkaar:
 - 40 % der studenten staakt op een bepaald moment de studie;
 - gemiddeld hebben deze 2 à 2½ jaar gestudeerd. Deze jaren gaan grotendeels verloren (Prof. Dr. J. H. Th. Dijkhuis);
 - gemiddeld doen de studenten, die uiteindelijk het afsluitend examen wel bereiken, zo'n 1½ jaar langer over de studie dan in „het boekje” vermeld staat.
5. Er zijn redenen om over deze situatie ongerust te zijn. Deze kunnen in tweeën worden verdeeld:

In de eerste plaats zijn er de maatschappelijke en persoonlijke gevolgen voor de individuele student, indien hij te lang over zijn studie doet of zelfs na enige jaren met studeren moet ophouden.

In een volgend pamflet zal hierop nader worden ingegaan.

In de tweede plaats is er de financiële kant, waarover de tweede C.B.S.-publikatie ons verder informeert.
6. In 1950 ging 12 % van de onderwijsbegroting naar het W.O., in 1966 daarentegen 26,5 %. Betrokken op de totale rijksuitgaven steeg het percentage bestemd voor hetzelfde doel van 0,9 % in 1950 via 2,8 % in 1960 naar 5,5 % in 1966. In absolute getallen betekent dit, dat in 1966 de 1000 miljoen gld. werd overschreden!
7. Slaan we de kosten om per student (kosten **zonder** investeringen, die betekenen per student zo'n f 4000,— per jaar extra), dan vinden we als goedkoopste student de ekonom: 3.150 gld. per jaar, als duurste de arts: 17.750 gld. per jaar. Ook deze bedragen stegen schrikbarend, ze waren in 1962 resp. 1.750 en 8.850.
8. Democrativering van het W.O. is vereist, maar hierdoor zullen meer studenten aankomen. Deze studenten vragen meer geld, maar dat is er niet in adequate hoeveelheden. Tenslotte kan de studieduur alleen maar verkort worden, door een intensievere opleiding, waarvoor een kleine groep studenten vereist is. U ziet, de cirkel is rond: **vergroting van het aantal studenten kan slechts bij gelijktijdige verkleining van het aantal studenten.**
9. Democrativering, studieduurverkortung en verminderde kostenstijging zijn slechts mogelijk, indien het W.O. op **efficiency** wordt doorgelicht, de student harder gaat werken, en aan het begin van de studie streng maar rechtvaardig wordt geselekteerd.
10. Hoe moet dit in konkreto? Zie daarvoor het derde onderwijspamflet en de komende onderwijsakties . . .

Kritiek op deze opmerkingen en suggesties voor onderwijspamflet 3, bel Gronstra, 34888.

Een door Geert Blijham als Gronstra-bestuurder geschreven pamflet.

De toen nog Rijksuniversiteit Groningen had in 1968 twee krachtige bestuurders: Dijkhuis, arts en de eerste fulltime curator en Snijders, hoogleraar psychologie en rector magnificus. Zij begrepen dat de tijd rijp was voor een nieuwe bestuurscultuur. Met name Snijders was voor ons een goede gesprekspartner om wederzijds meningen uit te wisselen en ideeën te toetsen. Hoewel alle studentverenigingen aan dit soort bestuursoverleg mochten deelnemen, had de Gronstra, vaak door Jacques en mij vertegenwoordigd, duidelijk het voortouw. Dit heeft denk ik bijgedragen aan het feit dat Dijkhuis en Snijders al voor de Wet Universitaire Bestuurshervorming uit 1970 (WUB) een eigen regeling ontwikkelden die luisterde naar de mooie naam "Tussentijdse Bestuursvorm". De interne democratisering vorderde in Groningen sneller dan op veel andere plekken.

Tussentijds

In de zomer van 1968 hield voor mij de Gronstra op. Het werd tijd weer te gaan studeren. Bovendien had ik in juli van dat jaar een zoon gekregen, Alexander, en die vroeg aandacht. Tot mijn grote verdriet is hij in 2010 aan een maligne lymfoom overleden. Ik bleef betrokken bij activiteiten van de studentbeweging maar nu vooral binnen de faculteit Geneeskunde. Bij het ingaan van de co-schappen in september 1969 hield ook dit langzaam op.

Tegelijkertijd werd ook de Gronstra verleden tijd. De machtsverhoudingen aan de Universiteiten veranderden snel ten gunste van medewerkers en studenten. Die ontwikkeling vond zijn bekroning in de Wet Universitaire Bestuursstructuur uit 1970. Voor sommige studenten was deze wet voldoende basis om op niveau van studierichting of faculteit aan de interne democratisering verder te werken. Zij waren in een centraal studentenparlement weinig meer geïnteresseerd. Anderen vonden dat de interne democratisering lang niet ver genoeg ging en dat de externe democratisering uit het zicht raakte. Deze groep bleef centraal actief en nam als "Groninger Studenten Bond", GSB, de Gronstra over. De zestiger jaren waren voorbij.

In 1970 begon ik mijn co-schappen op Curaçao. Daar zag ik een andere erfenis van de zestiger jaren. Een jaar eerder, op 30 mei 1969, was een staking arbeiders van de Shell raffinaderij veranderd in een volksofstand waarbij uiteindelijk duizenden mensen plunderend en brandstichtend zich naar het centrum van Willemstad bewogen. De groep werd aangevoerd door vakbondsleider Pappa Godett en onderwijzer-ideoloog Stanley Brown. Nederlandse mariniers herstelden de orde, in het St. Elisabeth ziekenhuis verwijderde de chirurg Taams met gevaar voor eigen leven een kogel uit Godett's borst, delen van Willemstad veranderden in puin en as. Niet iedere erfenis van de zestiger jaren komt zo vreedzaam als in Groningen tot zijn einde.

De Tweede Universiteitsraad 1973-1975

In 1973 werd ik gekozen als lid van de tweede Universiteitsraad Groningen en direct "bevorderd" tot voorzitter van de fractie Pro-WP, waarin 6 progressieve wetenschappelijk medewerkers verenigd waren. Terugkijkend kan ik niet anders dan verbaasd zijn hoeveel in 5 jaar kan veranderen. Vrijblijvende gesprekken tussen studenten en bestuurders waren veranderd in formele democratische processen waarbij het nieuw gevormde College van Bestuur voor bepaalde besluiten toestemming van studenten en personeel nodig. Misschien werd de verandering nog wel het beste in beeld gebracht door wie achter de bestuurstafel

zaten: een College van Bestuur met een professionele voorzitter, de rector magnificus en een uit en door het wetenschappelijk personeel gekozen lid, aangevuld met adviseurs gekozen uit en door het niet-wetenschappelijk personeel en de studenten. Wie dat in 1967, bij het begin van mijn Gronstra-jaar, had voorspeld, zou voor gek zijn versleten.

De tweede Universiteitsraad was een knap gepolariseerde raad. Aan de uiterst linker kant een oude bekende, de Gsb. Aan de uiterst rechter kant enkele leden die "categoraal", dat wil zeggen vanuit een faculteit, waren gekozen. Daartussen fracties als de onze, die losjes op basis van politieke affiniteit waren georganiseerd. Zaken doen met de Gsb was lastig. Ze hingen een bestuursvorm aan die democratisch centralisme heet. Ik had er nooit van gehoord maar leerde dat het hier om een communistisch principe gaat, waarbij van een eenmaal in eigen kring verworven standpunt niet meer kan worden afgeweken. Dat bevordert een parlementaire procesgang uiteraard niet.

De democratisering (herstructurering) van de Medische Faculteit.

Van links naar rechts: Walter Verdenius, Wijnen, Geert Blijham, Max de Ruiter, Maud Rothbarth en Geert Lameris.

Maar soms was ik wel wat jaloers op de Gsb want mijn fractieleden vlogen alle kanten uit. Kadaverdiscipline is niet goed maar totaal geen discipline werkt ook niet. Ik was heel wat tijd kwijt aan het op 1 lijn krijgen en houden van mijn collega's. Dat speelde vooral bij twee zaken. De eerste was als de Gsb in de Universiteitsraad weer eens een maatschappelijke of internationale misstand aan de kaak wilde stellen. Is een Universiteitsraad daarvoor? Soms wel en soms niet, dacht mijn fractie. De discussies laten zich raden.

De twee kwestie betrof die van de bezuinigingen die nodig bleken. Wij deelden de financiële zorgen van het College van Bestuur maar hadden grote vragen bij de invulling van de ombuigingen. Op de achtergrond gingen de facultaire roots van de pro-WP fractieleden daarbij een rol spelen. Uiteindelijk zijn we er toch uitgekomen en hebben we samen met pro-TAP (de fractie van progressieve technische en administratieve medewerkers) het College tot belangrijke aanpassingen weten te dwingen.

Een voorval herinner ik me levendig. De tweede Universiteitsraad telde aan de rechter kant twee hoogleraren uit de faculteit Geneeskunde. Zij waren mordicus tegen de voorgestelde bezuinigingen bij deze faculteit. Een van hen zei: "Wacht maar als iemand midden in de nacht op de spoedeisende hulp wordt gebracht". Waarop mijn fractiegenoot Lolle Nauta rustig de knop van de microfoon indrukte en zei: "Spreekt mijn collega een verwachting of een bedreiging uit". Mijn fractie mocht dan moeilijk in het gareel te houden zijn, de interactie met scherpe, onafhankelijke en creatieve mensen maakte veel goed.

Na Groningen

In 1975 kwam ook aan het lidmaatschap van de Universiteitsraad een einde. Ik ging Groningen verlaten. In het Academiegebouw werd een kleine receptie georganiseerd waar tot mijn verassing College Voorzitter ter Borch mij vriendelijk toesprak. Dat ik vertrok, was het laatste gevolg van mijn Gronstra periode, 7 jaar eerder. Dat zat zo.

In 1968 had de Universiteit had een Centrum voor Onderzoek van Wetenschappelijk Onderwijs Groningen, kortweg COWOG, opgericht. Ook in de adviesraad daarvan moest een student en mij viel de eer te beurt. Hoofd van het COWOG was Wynand Wijnen, een jonge en ambitieuze onderzoeker met psychologie als achtergrond. Hij was zeer geïnteresseerd in betere leer- en toetsingsprocessen. In 1971 promoveerde hij bij Snijders op een proefschrift met een actuele titel: "Onder of boven de maat." Ik vond zijn ideeën fascinerend. Vanaf 1973 kreeg Wijnen de kans ze in de nieuwe medische faculteit in Maastricht toe te passen. Op zijn uitnodiging vertrok ik in 1975 naar die stad. Daar hebben kunnen meewerken aan een revolutie in het wetenschappelijk onderwijs is de mooiste erfenis van dat bijzondere jaar 1967-1968, mijn Gronstra jaar.

Geert Blijham, 1 september 2018

‘Vijf vrije punten-actie bij Theologie’ geknipt uit een mail van Han Dijk

Mens- en maatschappijwetenschappen

... Een ander heel duidelijk punt komt uit de verdere ontwikkeling van de basisgroep naar voren: De actie voor 'vijf vrije punten'. Deze actie geeft direct ook aan dat er heel andere zaken gaandeweg aan de oppervlakte kwamen. Zaken die iets van een visie naar buiten brachten over hoe het met de theologiestudie moest. Het moest richting 'maatschappelijk relevante theologie'. De activvorm had echter iets liberaals. Het ging over de mogelijkheid voor mensen die dat wilden om andere theologie-stromen te bestuderen dan de heersende en vooral aangeboden stromen. Linkse theologie moest mogelijk worden. De actie was niet om dat all-over op de faculteit als verplichte leerstof aan te bieden. Misschien moeten we er eens op reflecteren, waarom we dat niet deden, maar ook wat dat voor gevolgen had voor alle studenten en voor theologiebeoefening in het algemeen, evenals voor de doorwerking daarvan in de kerkelijke opleiding. De opleiding van misschien een ander type predikanten en wat dat weer voor gevolgen zou kunnen hebben voor de ontwikkeling van de kerk in zijn geheel.

Om vakken die tot dit cluster hoorden ging het ons allereerst: sociale ethiek, godsdienstsociologie, godsdienstpsychologie, oecumenica (3e wereldvragen allereerst), godsdienstwetenschap (de relatie tot andere godsdiensten), vakdidactiek. De term 'Maatschappelijk relevante theologie' was een soort kapstok voor ons streven. Deze term hebben we geleerd in de discussies die centraal in de Gsb gevoerd werden. Toch waren het duidelijk geen theologische vakken die voorop stonden voor ons. We hadden het waarschijnlijk ook nodig om eerst de samenleving te leren kennen waar we deel van uit maakten en hoe je daarbinnen mens moet of kan zijn. Persoonlijk had ik wat aan deze vakken, omdat ik toch niet in de kerk zou gaan werken, dacht ik. Mijn beroepsperspectief was toen vormingswerk of docent maatschappijleer. Voor zover we ons ooit met benoemingswerk hebben en konden bezighouden - omdat we er redelijk genoeg van wisten - kwam dat aan de orde, toen er iemand voor sociale ethiek gezocht ging worden. Of je dat als een succes op onze rekening kunt schrijven of dat het op de faculteit in de lucht hing, weet ik niet meer. We vonden het wel belangrijk. Trudy van Asperen, die ook een aanstelling op de Centrale Interfaculteit kreeg, was degene die het werd. Enkelen van ons hebben bij haar hun doctoraalhoofdvak gedaan. Ook Truus Baas nog, hoewel die ondertussen in West-Berlijn was gaan wonen en predikant was geworden daar.

Tenslotte is in dit kader nog te noemen onze interesse voor derde wereld situaties en tevens hoe kerken daar mee bezig waren via boeiende colleges daarover door oecumenica-docent Rosin. Later in een andere fase van onze ontwikkeling waren we blij met zijn opvolger Bert Hoedemaker. In het kader van zijn vak mochten we stage lopen in Rotterdam bij de groep arbeiderspriesters, de Calamagroep. Toevallig in 1979, terwijl er een wilde havenstaking loeide. Een soort vrij punt in de praktijk. Het vak Oecumenica hoorde bij de kerkelijke opleiding. Als duplex ordo van staat en kerk was de opleiding tot predikant aan de faculteit verbonden. Dat is in Groningen op een iets andere manier nog zo.

Bevrijdingstheologie en materialistische exegese

Wat mij betreft was er een grote omslag in mijn denken en beroepsperspectief naar aanleiding van een tournee van theologen uit de derde wereld langs de Nederlandse theologische faculteiten. Vooral de (protestantse) bevrijdingstheoloog uit Argentinië, Miguez Bonino gaf in zijn gastcollege duidelijk aan dat christenen/theologie en socialisme bij elkaar horen in de praktijk en dus in de theorie. Tot dan toe had niemand dat in mijn oren zo duidelijk gemaakt. Het was 1974. In de zomer van datzelfde jaar werd in Nederland de beweging Christenen voor het Socialisme opgericht. Beide ontwikkelingen in mijn derde jaar maakten dat ik voor de kerk en voor de theologie behouden bleef. Een nieuw perspectief was geboren. Was dat niet gebeurd was ik met mijn theologiestudie opgehouden. Ik merkte daar nooit iets van het engagement voor arbeiders en armen dat ik via de Gsb en haar connecties met strokartonarbeiders vooral en met linkse politiek in het algemeen ontwikkelde. Ik kon dat niet meer met theologie verbinden. Hoe dat voor de anderen allemaal uitwerkte weet ik niet en zullen ze het beste zelf kunnen aangeven.

Algemeen kan wel gezegd worden dat de inhoudelijke discussie explicieter theologisch werd. Dat kwam door wat ik hierboven noemde en door nauwer contact met de theologiestudentenbeweging elders in het land, vooral in Amsterdam. Het LOT (Landelijk overleg theologiestudenten) was als onderdeel van het LOG ondertussen tot stand gekomen. Theologen als prof. Bert ter Schegget (christendom en CPN), prof. F.W. Marquardt (Theologie und Sozialismus) en Gustavo Gutierrez (Theologie van de Bevrijding) speelden hier een rol.

Ook ontstond er in het kielzog van Christenen voor het Socialisme een andere, politieke lezing van de bijbel: de materialistische exegese. Theologen als Ferdinand Belo, Michel Clevenot en Rochus Zuurmond brachten dat naar voren. Vanuit de basisgroep ontstond de werkgroep materialistische exegese (deze bestaat nog steeds met mensen uit de kern van de basisgroep). Ondersteund vanuit de basisgroep hebben een aantal mensen een project van collectief tentamen Nieuwe Testament gedaan onder begeleiding van Gerard Luttkhuizen. Door de basisgroep georganiseerd was er eens een debat tussen prof. Adam van der Woude (Oud-Testamenticus van de oude school) en Rinse Reeling Brouwer (toen nog als professorabel geziene student, afkomstig uit Amsterdam, tegenwoordig docent aan de kerkelijke opleiding in Groningen). Van der Woude liep rood aan in zijn verontwaardiging over en verweer tegen de ondenkbaarheden, zoals hij dat zag, van Reeling Brouwer.

De mens- en maatschappijvakken raakten niet uit vizier, maar speelden onverwacht ook een rol in deze ontwikkeling richting meer theologisch denken. Vooral Godsdienstsociologie en Sociale Ethiek. Het werd bij voorbeeld belangrijk gevonden om de maatschappij van de tijd van Jezus en het Imperium Romanum vanuit godsdienst-sociologisch zicht te bestuderen. Het is niet zo dat alle bondgenoten op de faculteit dit allemaal hetzelfde zagen, zelfs niet alle basisgroepleden, maar het was voor mij en toch wel een zeker aantal anderen een verademing om anders met theologie bezig te kunnen zijn. Daar stond de basisgroep als actiegroep wel open voor.

Onderstaand interview is overgenomen uit *Nait Soez'n*, Opinieblad voor studerend Groningen sinds 1972, Jaargang 46, Nr. 2, juni 2018

De schakel tussen onderwijs en studenten. Een interview met Jan Wolthuis door Christiaan Brinkhuis

Al bijna 20 jaar maakt Jan Wolthuis het georganiseerde studentenleven mee vanuit het ambtelijk apparaat van de RUG. Als beleidsmedewerker Onderwijs & Studenten houdt hij zich al lange tijd bezig met onder andere studentenbeleid, studentenhuysvesting en bestuursbeurzen. Tijdens zijn eigen studententijd - tussen 1971 en 1980 studeerde hij sociologie - was hij actief lid van de GSb. Alle reden voor de redactie van de *Nait Soez'n* om hem op te zoeken.

Jan Wolthuis (staand, derde van links) tijdens een seminar van sociologiestudenten in 1977. (Foto © Elmer Spaargaren)

Hoe ben je bij de GSb terecht gekomen? En waarom?

In mijn eerste studiejaar was de GSb behoorlijk actief, maar toen was het nog een kaderorganisatie. In 1972 werd een verhoging van het collegegeld aangekondigd, van 200 naar 1000 gulden. Daartegen zijn landelijke studentenbonden in het geweer gekomen. De GSb veranderde toen van een kader- in een massaorganisatie. De GSb werkte toen volgens het politieke vakbondsconcept (PVC). Dat ging niet uit van enkel studentenbelangen, maar

het maakte de organisatie ook niet tot een politieke partij. De focus lag op belangenbehartiging in een politieke context. Het concept sloeg aan in die tijd. De polarisatie tussen links en rechts was toen veel sterker. Het was makkelijk om studenten te mobiliseren. Het concept van de politieke vakbond hield dus ook in dat alle terreinen van belang waren als het maar studenten aanging. Veel leden raakten hierdoor geïnspireerd, maar niet enkel alleen vanwege het verzet tegen collegegeld. De GSb was in feite de enige die van de collegegeldverhoging een speerpunt maakte. Het studentenleven tot dan bestond vooral uit gezelligheidsverenigingen en grote sportverenigingen met daarnaast een aantal kleine actiegroepjes. Zelfs de democratiseringsbeweging van eind jaren '60 had niet geleid tot een vaste organisatievorm. De GSb had dat wel.

Wat kenmerkte de GSb uit de jaren'70?

Het belangrijkste was in mijn ogen dat de GSb allerlei afdelingen of groepen had bij de verschillende opleidingen. De GSb was er voor de hele universiteit maar had wel een sterke basis bij de opleidingen. Dat zag je vooral bij sociologie, waar de GSb een hoge participatiegraad had: 40-45 procent was daadwerkelijk lid. Bij psychologie was ook een sterke GSb-groep. Dat kwam ook door de Themagroep Noord-Nederland, waar je je onderwijs door middel van projectonderwijs in de praktijk kon brengen. Bij alle grote opleidingen bestonden GSb-afdelingen.

Welke functies heb je uitgeoefend binnen GSb-verband?

In 1973-1974 ben ik GSb-bestuurder geweest. Ook bij sociologie zat ik in het bestuur van de GSb-afdeling en vandaar nam ik zitting in de Beleidsraad [orgaan dat grote lijnen uitstippelde, red.] van de GSb. Er waren tal van functies die ik bekleedde. Je kon in die tijd bijna fulltime-activist zijn. De kwaliteit en studeerbaarheid was veel minder. Je kon sommige vakken halen door alleen uittreksels te leren. Gedurende het jaar kon je veel tijd besteden aan andere dingen buiten je studie. Studieverenigingen had je in feite nog niet. Die zijn veelal uit die GSb-afdelingen ontstaan. Een aantal verenigingen die al vóór de GSb bestonden werden gedomineerd door GSb'ers, die daar actief waren en in het bestuur zaten. Die afdelingen organiseerden boekenverkopen, uittrekselafgiften, vakevaluaties, jaarvertegenwoordigingen, vertegenwoordigingen in (sub)faculteitsraden... Ik noem nog niet eens alles.

“Het studentenleven tot de jaren '70 bestond vooral uit gezelligheidsverenigingen en grote sportverenigingen met daarnaast een aantal kleine actiegroepjes. Zelfs de democratiseringsbeweging van eind jaren '60 had niet geleid tot een vaste organisatievorm. De GSb had dat wel.”

We noemden de collegegeldverhoging al, maar wat waren andere grote thema's die studenten aangingen in die periode?

Materiële en vooral financiële zaken speelden toch nog wel het meest. Als je de portemonnee van de student treft heb je iedereen tegen je - dan speelt het onderscheid tussen links of rechts geen rol. Het onderwijs was lastiger. Er waren toen al plannen om de cursusduur, die niet geregeld was, vast te stellen op vijf jaar. Een belangrijk aandachtspunt was de democratisering. Dat gold zowel voor de interne democratisering, namelijk dat besluitvorming niet bij een klein groepje bestuurders en hoogleraren lag,

maar ook de externe democratisering: de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor jongeren uit alle lagen van de bevolking en niet alleen uit de hogere inkomensgroepen. Volgens het principe van 'one man, one vote' waren er vergaderingen waar een student net zoveel zeggenschap had als een docent. Dat werd teruggedraaid door de WUB [Wet Universitaire Bestuurshervorming, red.], werd ingevoerd in 1972. Die zorgde ervoor dat de vergaderstructuur gekenmerkt werd door een geleidingsvertegenwoordiging. De GSb had de eerste verkiezingen van de Universiteitsraad onder de WUB geboycot omdat men dat een achteruitgang vond. Het jaar erop dat de GSb wel mee met de verkiezingen en haalde in één klap 9 van de 11 zetels.

Hoe verklaar je de radicale tendensen binnen de GSb in de jaren'70 en'80?

Het was zeker niet radicaal. De CPN [Communistische Partij Nederland, red.] was in die tijd een volksbeweging, in Groningen in ieder geval. De werkwijze van de GSb lag in het verlengde van de CPN. Veel studenten die bij de GSb actief waren geweest stroomden door naar de CPN. Wat betreft opvattingen binnen de linksrechtsverhoudingen kreeg je vanaf Den Uyl, toen de PvdA in de regering ging, de CPN en PSP [Pacifistisch Socialistische Partij, red.] als linkse oppositieleiders. De stap van vakbond naar politieke partij was niet zo heel groot.

Op je RUG-webpagina staat 'dr.' voor je naam. Waar ben je op gepromoveerd?

In 1999 ben ik gepromoveerd bij wat toen nog de Psychologische, Pedagogische en Sociale Wetenschappen (PPSW) heette. De promotie ging over het lager technisch onderwijs in Nederland, als historisch-sociologisch onderzoek.

Waar kwam de interesse voor dat onderwerp vandaan?

Van 1981 tot 1999 was ik wetenschappelijk medewerker bij pedagogiek, gaf ik eerstejaars college Inleiding Sociologie. Bij onderwijskunde was men geïnteresseerd in onderwijssystemen. Bij mijn promotieonderzoek benaderde ik dus het lager technisch onderwijs als subsysteem van het Nederlandse onderwijsbestel. Aan de ene kant is het onderwijs het gevolg van de acties van maatschappelijke belangengroepen maar andersom ook: onderwijs vormt de mogelijkheden voor die belangengroepen om het onderwijs weer vorm te geven. Het onderzoek had te maken met onderwijsbeleid en maatschappelijk actie. In mijn loopbaan is de rode draad het werken met studenten en het werken met onderwijsbeleid. In 1999 maakte ik de overstap naar beleidsmedewerker.

“Als je de portemonnee van de student treft heb je iedereen tegen je - dan speelt het onderscheid tussen links of rechts geen rol.”

Een aantal andere publicaties van jouw hand hebben het licht gezien.

Die publicaties waren toevalstreffers. Toen ik in 1980 was afgestudeerd is mijn doctoraalscriptie in verkorte vorm als boek Onderwijsvakorganisatie uitgebracht. In mijn publicaties heb ik onderzoek gedaan naar onderwijsvakorganisaties tot de jaren '70. Dat

waren allemaal voorlopers van wat nu de Algemene Onderwijsbond (AOB) is. In 1999 volgde dan de promotie. In die tijd kon je zelfs hoogleraar worden zonder dat je gepromoveerd was. Pas vanaf de jaren '90 is die promotiecultuur ontwikkeld. Het verschil zat hem in het feit dat je, anders dan bij de bètafaculteiten, geen vast aantal promotieplaatsen had. Die werden gecreëerd, afhankelijk van de vraag. Bij de bètawetenschappen had je een vast aantal plaatsen. Bij de alfa- en gammafaculteiten had je geen promotiecultuur, die is vanaf de jaren '80 overgenomen van de bèta's. Toen zette een verzelfstandiging van het promotietraject in, helemaal met assistenten in opleiding (aio's) en onderzoekers in opleiding (oio's).

In hoeverre hebben je ervaringen bij de GSb doorgewerkt in je latere leven?

Heel brede vraag... Ongetwijfeld heel sterk. Je was in die tijd gewoon studentactivist, dat was een vormend aspect van je leven. Als je vandaag de dag lid bent van een studentenorganisatie steek je daar het een en ander op. Dat was in mijn tijd niet anders. Er was toen wel veel minder overdracht van het ene studentbestuur op het andere.

“Ik heb zelf bijvoorbeeld in 1974 de KEI georganiseerd. Oneerbiedig gezegd: toen klooiden we maar wat aan. Je moest veel meer zelf uitvinden.”

Waarin verschilt het huidige studentenleven van dat uit je eigen studententijd?

De huidige generatie zit nog steeds in studentenfase. Je bent relatief afgeschermd van de maatschappij en tegelijkertijd heb je behoorlijke vrijheid. Het is immers geen baan met vaste werktijden: je bent eigenlijk 24 uur per dag student. Er is nog steeds veel creativiteit en doorzettingsdrang. Maar tegenwoordig zijn studentenorganisaties veel meer geprofessionaliseerd. Dat blijkt onder meer uit het feit dat je, zoals gezegd, veel meer overdracht krijgt en dat je veel meer voortbouwt op werk van voorgangers. Ouderejaars kijken nog veel meer mee en hebben toezichthoudende functie. Ik heb zelf bijvoorbeeld in 1974 de KEI georganiseerd. Oneerbiedig gezegd: toen klooiden we maar wat aan. Je moest veel meer zelf uitvinden. Het circuit van constitutieborrels had je niet, hooguit bij de gezelligheidsverenigingen. Als je bestuur was geworden ging je gewoon aan het werk. Na vergaderingen gingen wij bij De Wolthoorn zitten borrelen, vanaf 11 uur 's avonds zat het er vol met GSb'ers.

Wat zijn grote verschillen en overeenkomsten tussen GSb toen en nu?

Vroeger was de GSb ronduit de machtigste en invloedrijkste studentenorganisatie, met vertakkingen in alle opleidingen. Die rol is nu een stuk marginaler. Je hebt veel meer organisaties erbij gekregen, zoals studieverenigingen en andere belangenbehartigers. Maar nog steeds zijn er natuurlijk studentenbelangen die behartigd moeten worden. In dat opzicht blijft er een voedingsbodem voor een GSb, het liefst als politieke vakbond. Aan de andere kant heb je nu veel meer internationale studenten die je toen niet had. Dat heeft gevolgen gehad voor de opleidingen en het verenigingsleven. Daarbij wel gesteld dat internationalisering een positief iets voor studenten. Het is onder andere bevorderlijk voor je vorming.

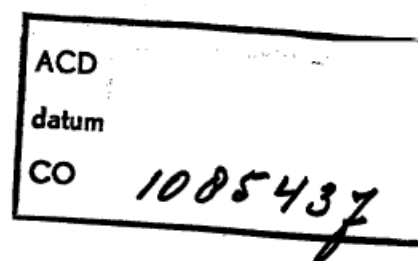
Uit het BVD-ARCHIEF opgevraagd door de GSb

23 maart 1972: studenten demonstratie tegen verhoging collegegeld

VERBINDING 54.

No. 301/72

Onderwerp: "Studenten demonstratie".

Op donderdag 23-3-72 werd in Groningen door de studenten en anderen gedemonstreerd tegen de verhoging van collegegeld.

Deze demonstratie werd georganiseerd door de Gronstra (Groninger Studentenraad) in samenwerking met de G.S.B. (Groninger Studentenbond).

Het aantal deelnemers bedroeg naar schatting ongeveer 2000.

De demonstranten vertrokken omstreeks 12.30 uur vanaf de Grote Markt, langs een route door het centrum van de stad, naar het Academieplein (Broerstraat), waar zij werden toegesproken ...

...

In de stoet werd een aantal, langzamerhand bekende, leuzen meegevoerd, terwijl aan het publiek pamfletten werden uitgereikt.

Het geheel had een rustig en ordelijk verloop.

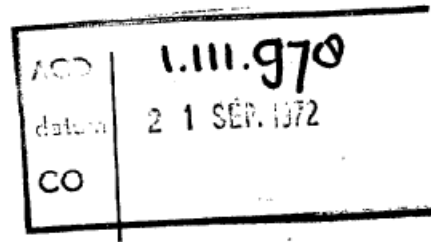
Opgemerkt wordt, dat bij de start enkele deelnemers borden bij zich hadden met het opschrift M.L.S.

Door een onbekende, vermoedelijk één der leiders van de demonstratie, werd dat opschrift van de borden gescheurd.

Men wilde kennelijk de politiek er buiten houden.

27-3-72.

4 september 1972: opening academisch jaar

Betreft: Opening Academisch jaar.

Op maandag 4-9-72 werd de opening van het Academische jaar van de Rijksuniversiteit te Groningen bijgewoond. Deze bijeenkomst vond plaats in de aula van het Academiegebouw. De publieke tribune was geheel bezet met hoofdzakelijk actievoerende studenten, naar schatting 300, terwijl er ook nog een aantal was gezeten op de trap welke toegang geeft tot de aula. De studenten waren tot bijwoning van de opening opgeroepen door de Gronstra/GSB.

...
...

Gesteld werd, dat het niet de bedoeling was de opening te verstoren, doch tijdens de rede van de rector af en toe vragen om discussie na afloop.

Bij binnenkomst van de genodigden in de aula werden door de studenten soms schertsende opmerkingen gemaakt.

...

Vrijwel direct nadat de rector met zijn openingsrede was begonnen vroeg ... die als woordvoerder van de studenten optrad, of hij bereid was tot discussie na de rede.

Door de rector werd hier niet op geantwoord.

Telkens wanneer de rector weer enige woorden had gesproken herhaalde ... zijn vraag.

Het werd toen al vrij snel onrustig onder de studenten, waarvan enkelen niet hadden begrepen dat men de opening niet wilde verstoren. Hier en daar werd gompeld: "Stil, nog niets doen.". Nadat ... zei het onbeleefd te vinden van de rector om niet te antwoorden op een beleefde vraag, waren de studenten niet meer in bedwang te houden.

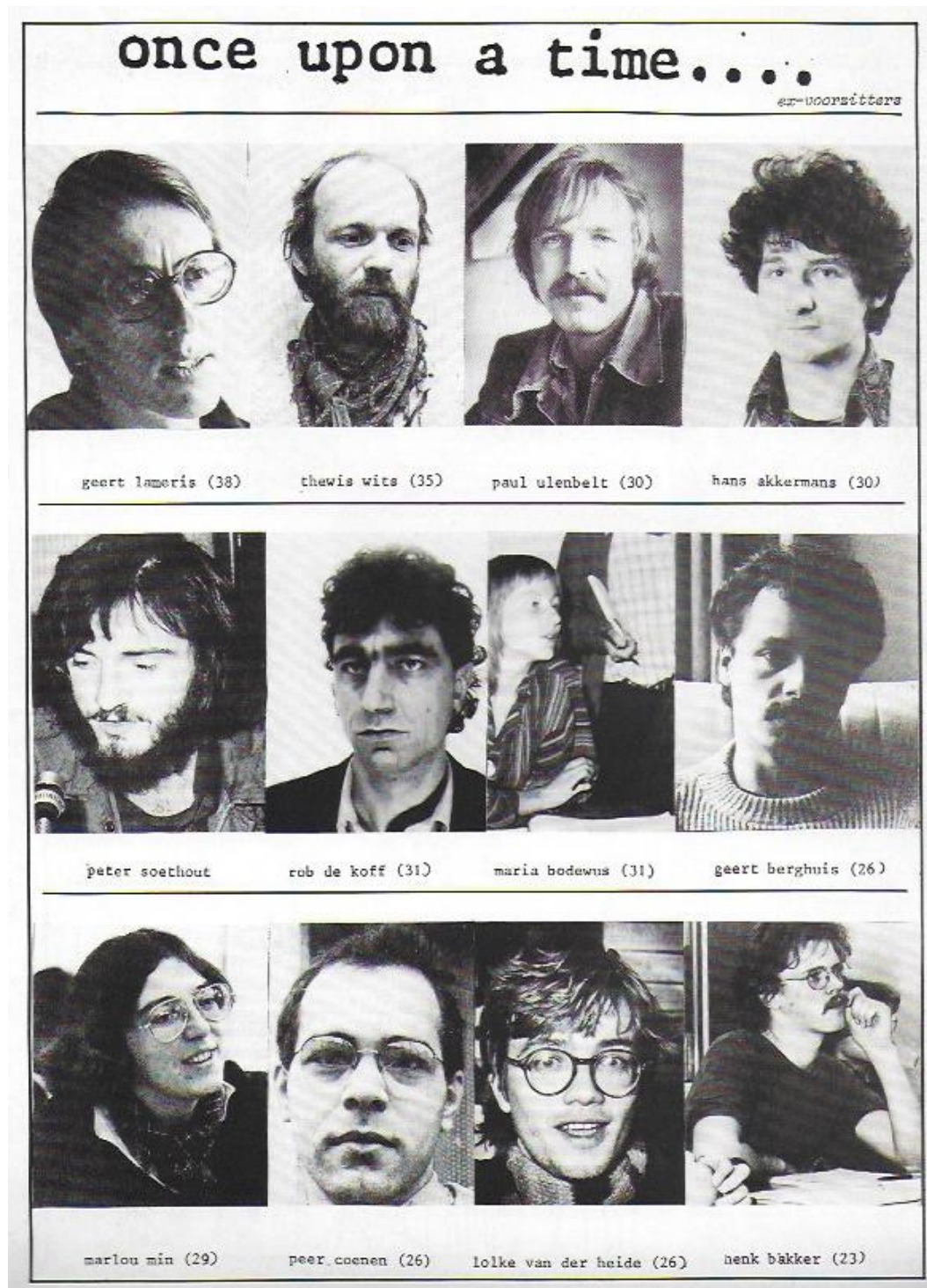
Het duurde daarna maar even meer dat de rector het spreken onmogelijk werd gemaakt en hij de bijeenkomst sloot.

Door de studenten werden spreekkoren aangeheven en riepen o.a. "boycot, boycot" en "dit is het begin, wij gaan door met de strijd". Een en ander ging gepaard met handgeklap.

Direct na afloop begaven de studenten zich weer naar het gebouw "Studentenvoorzieningen" voor een nabespreking.

Voorzitters van de Gsb 1972 t/m 1982

In 1984 heeft Harm Hartman in Nait Soez'n het artikel 'Wij Ik heb fouten gemaakt' geschreven in het kader van 'back to the roots'. De voorzitters van de Gsb en de laatste voorzitter van de Gronstra (Geert, 1971-1972) vertellen daarin de geschiedenis, die ze zelf gemaakt hebben. De onderzoeksgroep heeft alleen de voorzitters 2 tot en met 8 van de Gsb geïnterviewd. (Thewis, de eerste voorzitter was al overleden.)

Uit het SVB-archief: Aktie Democratisering

Startvergadering Aktie Democratisering
voor ieder die betrokken is bij de subfaculteit psychologie .

Donderdagavond 14 Nov. 8⁰⁰ u.
Medische Collegezaal {ingang Oostersingel ter hoogte van de Walstraat.
Voorzitter : Ton Regtien .

Wat vindt U ?

Zijn wij op de goede weg ? Dan zien wij U dus Donderdagavond .

Zijn wij te vaag ? te radicaal ?
niet radicaal genoeg ? te
brutaal of verontrustend ?
niet revolutionair genoeg ? Blijf dan niet aan de wal staan, maar
kom mee sturen .
Dan zien wij U dus Donderdagavond .

**Als U er niet bent, kunnen wij niet zijn
zoals wij zouden moeten zijn, zelfs niet
weg-zijn .**

uit ASUA - SVB 6-68

Stand van de donaties

Nog 18% te gaan!

Voor onderzoek is geld nodig, veel geld. Door het bestuur van de Stichting Gsb-onderzoek worden de kosten voor het hele onderzoek geraamd op 30.000 euro, zowaar een fiks bedrag. We zijn erg blij te kunnen melden, dat op basis van eenmalige en periodieke donaties inmiddels een bedrag is ingezameld c.q. toegezegd van 24.723 euro, zijnde 82% van het benodigde budget.

Maar we zijn er nog niet. Ook het resterende bedrag van 5.277 euro moet er nog komen. Ben je nog geen donateur: meldt je aan. Het bankrekeningnummer is: NL70 TRIO 0198 1185 62 t.n.v. Stichting Gsb onderzoek te Groningen. Meer informatie is te verkrijgen bij onze penningmeester Wim Berg: wim.berg1951@gmail.com